

Sygn. akt II Ca 501/14

POSTANOWIENIE

Dnia 2 października 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Wojtkiewicz
Sędziowie:	SSO Karina Marczak SSO Sławomir Krajewski (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Dorota Szlachta

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 września 2015 roku

sprawy z wniosku (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w P.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w P.

o zasiedzenie

na skutek apelacji wniesionych przez wnioskodawczynię oraz uczestnika (...) Spółkę Akcyjną w P. od postanowienia Sądu Rejonowego w Gryficach z dnia 12 lutego 2014 roku, sygn. akt I Ns 253/13

I. **oddala obie apelacje,**

II. **zasądza na od wnioskodawczyni (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. i uczestniczki (...) Spółki Akcyjnej w P. kwoty od każdej po 60 (sześćdziesiąt) złotych na rzecz uczestnika W. W. (1), tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt II Ca 501/14

UZASADNIENIE

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. wniósł o ustalenie, że:

- nabył z dniem 31 grudnia 2011 roku przez zasiedzenie ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności przesyłu polegające na nieodpłatnym korzystaniu - w szczególności eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień uniemożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń oraz na prawie wstępu na obciążone grunty w celu wykonywania prac przyłączeniowych i dystrybucji energii elektrycznej i wykonywania wymienionych wcześniej innych prac, a także na obowiązku powstrzymywania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej od wznoszenia budowli i upraw pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami na

nieruchomości stanowiącej własność uczestnika postępowania W. W. (1) na działce gruntu nr (...) położonej w G., zapisanej w Sądzie Rejonowym w Gryficach za nr KW (...) w części, na której posadowiona jest linia napowietrzna SN 15 kV nr 53 wraz z konstrukcją wsporczą w postaci 2 słupów, obejmującej pas gruntu o długości 155 m. i szerokości 3,6 m., tj. łącznej powierzchni 558 m²;

- jego poprzednik prawny (...) S.A. w P. nabyła z dniem 31 grudnia 2002 roku przez zasiedzenie ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności przesyłu polegające na nieodpłatnym korzystaniu - w szczególności eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień uniemożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń oraz na prawie wstępu na obciążone grunty w celu wykonywania prac przyłączeniowych i dystrybucji energii elektrycznej i wykonywania wymienionych wcześniej innych prac, a także na obowiązku powstrzymywania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej od wznoszenia budowli i upraw pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami na nieruchomości stanowiącej własność uczestnika postępowania W. W. (1) na działce gruntu nr (...) położonej w G., zapisanej w Sądzie Rejonowym w Gryficach za nr KW (...) w części, na której posadowiona jest linia napowietrzna SN 15 kV nr 26 wraz z konstrukcją wsporczą w postaci 2 słupów obejmującej pas gruntu o długości 155 m. i szerokości 3,6 m.;
- nabył z dniem 31 grudnia 2007 roku przez zasiedzenie ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności przesyłu polegające na nieodpłatnym korzystaniu - w szczególności eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień uniemożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń oraz na prawie wstępu na obciążone grunty w celu wykonywania prac przyłączeniowych i dystrybucji energii elektrycznej i wykonywania wymienionych wcześniej innych prac, a także na obowiązku powstrzymywania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej od wznoszenia budowli i upraw pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami na nieruchomości stanowiącej własność uczestnika postępowania W. W. (1) na działce gruntu nr (...) położonej w G., zapisanej w Sądzie Rejonowym w Gryficach za nr KW (...) w części, na której posadowiona jest linia napowietrzna SN 15 kV nr 41 wraz z konstrukcją wsporczą w postaci 2 słupów, obejmującej pas gruntu o długości 136 m. i szerokości 3,6 m., tj. łącznej powierzchni 489,6 m²;

a nadto o zasądzenie od uczestnika postępowania W. W. (1) na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych powiększonych o zwrot opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu żądania wskazał, że na ww. nieruchomości uczestnika posadowione są urządzenia infrastruktury elektroenergetycznej, w postaci linii napowietrznych 15 kV nr 53, nr 26 i nr 41 oraz konstrukcji wsporczych w postaci słupów. Linia nr 53 została posadowiona w 1981 roku i od czasu budowy przebieg linii zachował swój kształt. Linia nr 26 została wybudowana na przełomie lat 1968-1972. W 1987 roku nastąpiło przeizolowanie tej linii, zaś w 1994 roku nastąpił jej remont, ale kształt linii pozostał niezmienny. Linia nr 41 wybudowana została między 1974 a 1977 rokiem. Była kilkakrotnie remontowana, jednak przebieg i tej linii również pozostał niezmienny. Od czasu wybudowania linie są obsługiwane oraz eksploatowane przez wnioskodawcę i jego poprzedników prawnych, wchodząc w skład prowadzonego przedsiębiorstwa energetycznego. W dalszej części uzasadnienia wnioskodawca wskazał, że opisana infrastruktura stanowi trwale i widoczne urządzenie w rozumieniu art. 292 k.c., a sposób korzystania przez wnioskodawczynię i jego poprzedników prawnych był wykonywany w sposób czynny, nieprzerwany i samoistny, odpowiadający wykonywaniu służebności przesyłu ponad trzydzieści lat. Przedmiotowa nieruchomość od 1959 roku stanowi własność osób fizycznych, a w związku z tym, z uwagi na upływ czasu, nabył służebność w drodze zasiedzenia.

Uczestnik postępowania (...) S.A. w P. przychylił się do żądania wnioskodawcy i przyznał przytoczone we wniosku twierdzenia dotyczące okoliczności faktycznych, wnosząc o uznanie ich jako własnych. Jednocześnie wniósł o

zasądzenie na jego rzecz od uczestnika postępowania W. W. (1) kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz zwrotu opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa.

Uczestnik postępowania W. W. (1) wniósł o oddalenie wniosku i zasądzenie od wnioskodawcy kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa prawnego.

W pierwszej kolejności powołał się na pogląd prawny o niedopuszczalności zasiedzenia służebności przesyłu oraz znaczenie zasady ochrony i nienaruszalności prawa własności zakotwiczonej w Konstytucji.

Ponadto uczestnik negował okoliczność nieprzerwanego i niezmiennego sposobu korzystania z nieruchomości oraz podniósł, że brak jest podstaw do uznania za wykazaną okoliczność przeniesienia posiadania służebności oraz pozostawania przez poprzedników prawnych wnioskodawcy w usprawiedliwionym okolicznościami przeświadczeniu, co do przysługiwania uprawnienia do korzystania z nieruchomości.

Uczestnik wskazał też, iż w niniejszej sprawie doszło do przerwania biegu zasiedzenia służebności z uwagi na fakt, iż w 1993 roku doszło do zawarcia pomiędzy nim a poprzednikiem prawnym wnioskodawcy umowy regulującej na okres 10 lat obejmujący okres od 1993 do 2003 roku prawa przedsiębiorcy do korzystania z nieruchomości stanowiących własność uczestnika w zakresie niezbędnym do prawidłowej eksploatacji urządzeń przesyłowych. Wypłata wynagrodzenia z tytułu korzystania z nieruchomości świadczy o braku cechy samoistności w zakresie ewentualnego posiadania służebności.

Postanowieniem z dnia 12 lutego 2014 roku Sąd Rejonowy w Gryficach oddalił wniosek (I) oraz zasądził od wnioskodawcy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na rzecz uczestnika postępowania W. W. (1) kwotę 240 zł, tytułem zwrotu kosztów postępowania (II).

Sąd Rejonowy oparł powyższe rozstrzygnięcie na ustalonym w sposób następujący stanie faktycznym:

Właścicielem nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) (podzieloną w 2012 roku na działki nr (...)) od 25 maja 1981 roku jest uczestnik postępowania W. W. (1). Nieruchomość ta została mu przekazana przez rodziców, którzy byli jej właścicielami od 1959 roku.

Linia napowietrzna nr 53 wraz z jej konstrukcją wsporczą została wybudowana na nieruchomości uczestnika W. W. (1) na działce nr (...) w G. w 1981 roku w kształcie jak do chwili obecnej dla potrzeb powstającego Zakładu (...). Budowa i modernizacja znajdujących się na tej linii urządzeń przeprowadzona była zgodnie z obowiązującymi wówczas w tym zakresie normami prawnymi. Od czasu jej wybudowania linia ta jest w sposób ciągły i nieprzerwany wykorzystywana do przesyłu energii elektrycznej przez wnioskodawcę i jej poprzedników prawnych. Budowa tej linii była uzgadniana w Zakładzie (...), jednakże nie było uzgodnień z właścicielem nieruchomości, bo wg. świadka R. Ź. procedura budowlana nie była tak rygorystyczna jak obecnie. Uczestnik W. sprzeciwiał się budowie tej linii, ale nie zostały sporządzone na tę okoliczność żadne pisma.

Linia napowietrzna 15 kV nr 26 znajdująca się na działce nr (...) została wybudowana na przełomie lat 1968-1972 przez brygady ówczesnego Rejonu Energetycznego w G.. W 1987 roku nastąpiło jej przeizolowanie, zaś w 1994 roku miał miejsce remont linii napowietrznej 15 kV nr 26. Wejście na teren nieruchomości, na której posadowiona była ta linia, poprzedzone zostało uzgodnieniami z właścicielem nieruchomości. Uczestnik W. W. (1) wyraził zgodę na wejście na jego teren pod warunkiem zapłaty odszkodowania za wyłączenie spod uprawy części nieruchomości, na której posadowione były słupy.

W dniu 12 lipca 1993 roku Zakład (...) w S. w nawiązaniu do sporządzonego porozumienia, wystawił rachunek z tytułu ograniczonego prawa własności i szkód w uprawach i plonach za lata 1993 - 2003 m.in. na działce nr (...) i należność wynikająca z tego rachunku uregulował.

W 2006 roku uczestnik W. wezwał (...) S.A. Oddział w S. do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z działki nr (...) za okres obejmujący lata 2003 do 2013, jednakże na to pismo nie otrzymał odpowiedzi.

W związku z tym, wnioskiem z dnia 6 sierpnia 2012 roku, skierowanym do Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu wezwał (...) Sp. z o.o. do próby ugodowej, do której nie doszło.

Trasa linii napowietrznej 15 kV nr 41 także na działce nr (...) powstała przed 1945 rokiem i Zakład (...) przejął ten składnik majątku jako mienie ponemieckie. Kapitałny remont tej linii został przeprowadzony w latach 1974-1977. Od czasu posadowienia urządzeń tej linii jest ona w sposób ciągły i niezmienny wykorzystywana przez wnioskodawcę i jej poprzedników prawnych do przesyłu energii elektrycznej. Jest to linia magistralna o nazwie G.-P.. Remont linii nr 41 po 1981 roku był, podobnie jak i wcześniej wspomnianej linii nr 26, przedmiotem uzgodnień z (...) oraz wiązał się z zapłatą wynagrodzenia za lata 1993-2003.

W 1969 roku dostawą energii elektrycznej zajmowały się Zakłady (...) - Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w S.. Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu nr 196/O./93 z dnia 9 lipca 1993 roku Zakład (...) w S. został przekształcony w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa o nazwie Zakład (...) Spółkę Akcyjną w S., której to firma została zmieniona na (...) Spółka Akcyjna w S.. W dniu 2 stycznia 2003 roku (...) Spółka Akcyjna w S. została połączona z (...) Spółką Akcyjną w P., która od dnia 13 października 2004 roku działa pod firmą (...) Spółka Akcyjna w P.. Ostatnia z wymienionych spółek zawiązała (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w P., która prowadzi działalność w zakresie dystrybucji energii elektrycznej. Wraz z nabyciem przez (...) sp. z o.o. w P. zorganizowanej części przedsiębiorstwa na własność wnioskodawcy przeszły prawa własności wszelkich urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej należących do (...) Spółki Akcyjnej w P..

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał wniosek za bezzasadny.

Stwierdził, iż wprowadzona do polskiego porządku prawnego w następstwie nowelizacji kodeksu cywilnego dokonanej ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, służebność przesyłu, stanowi ograniczone prawo rzeczowe, którego istota wyraża się w możliwości korzystania przez przedsiębiorcę z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego korzystania z urządzeń przesyłowych. Wykonywanie służebności przesyłu, z punktu widzenia właściciela nieruchomości obciążonej, implikuje w sobie natomiast konieczność znoszenia przez niego istnienia na nieruchomości obciążonej cudzych urządzeń (urządzeń przesyłowych) trwale z nią związanych, a także wszelkich czynności podejmowanych przez przedsiębiorcę (przedsiębiorcę przesyłowego) w celu zapewnienia prawidłowego ich funkcjonowania. Służebność przesyłu, jako prawo na rzeczy cudzej, daje bowiem uprawnionemu z tytułu służebności, aczkolwiek w ograniczonym zakresie, władztwo nad nieruchomością obciążoną i ogranicza ono w sposób trwały wykonywanie w pełnym zakresie prawa własności nieruchomości obciążonej, statuując obowiązek znoszenia przez każdorazowego właściciela tej nieruchomości wykonywania przez podmiot uprawniony z tytułu służebności (przedsiębiorcę przesyłowego) tego prawa.

Sąd nadmienił, iż służebność przesyłu w swej konstrukcji prawnej, w przeciwieństwie do służebności gruntowej, nie jest przy tym związana z nieruchomością władnącą, gdyż jej celem nie jest zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej, tak jak ma to miejsce w przypadku służebności gruntowej, lecz umożliwienie przedsiębiorcy korzystania ze znajdujących się na nieruchomości obciążonej urządzeń przesyłowych wchodzących w skład jego przedsiębiorstwa. Służebność przesyłu stanowi, zatem w swej istocie odrębną od służebności gruntowej i osobistej kategorię służebności, do której na podstawie odesłania, odpowiednie zastosowanie mają przepisy dotyczące służebności gruntowej.

Sąd Rejonowy podkreślił, iż w odniesieniu do służebności przesyłu wyraźnie oddzielić należy od siebie dwie konstrukcje tj. służebność przesyłu i służebność o treści odpowiadającej służebności przesyłu, która mogła zostać nabyta przez zasiedzenie przed dniem 3 sierpnia 2008 roku.

W ocenie Sądu I instancji żądanie wnioskodawcy co do zasady znajduje potwierdzenie w doktrynie, z uwzględnieniem poniższych uwag.

Sąd wskazał, iż podstawową przesłanką jest posiadanie służebności jako posiadacz samoistny; dobra bądź zła wiara ma jedynie wpływ na okres posiadania prowadzący do zasiedzenia. Nadmieniał, iż jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego, urządzenia energetyczne nie zostały wybudowane na podstawie decyzji administracyjnych, które mogłyby ograniczać uprawnienia właścicielskie, gdyż takie nie zostały wydane ani na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 lipca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli, ani ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości.

Zdaniem Sądu Rejonowego w niniejszej sprawie brak jest także podstaw do przyjęcia, iż wnioskodawca, czy też jego poprzednik prawny uczestnik (...) Spółka Akcyjna w P. nabyły służebność przesyłu odnoszącą się do korzystania z urządzeń posadowionych na nieruchomościach uczestników nr 34, wobec braku dobrej wiary wnioskodawcy i jego poprzedników prawnych w zakresie korzystania z tej nieruchomości w ramach wykonywania czynności odpowiadających prawu służebności, a to wobec braku upływu trzydziestoletniego terminu przewidzianego do zasiedzenia służebności przesyłu.

Dodał, iż początek terminu samoistnego posiadania służebności w niniejszej sprawie, to dzień 1 października 1990 roku. W tym dniu przepis rangi konstytucyjnej - art. 7 Konstytucji RP z dnia 22 lipca 1952 r. w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 29 grudnia 1989 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stanowił, że Rzeczpospolita Polska chroni własność i prawo dziedziczenia oraz poręcza całkowitą ochronę własności osobistej. Analiza stanu faktycznego wskazuje, że w tym terminie, poprzednicy prawni wnioskodawcy nie mogli pozostawać w usprawiedliwionym przekonaniu, iż posiadanie służebności odpowiadającej aktualnej treści służebności przesyłu jest posiadaniem wykonywanym z poszanowaniem prawa właściciela nieruchomości wówczas Skarbu Państwa. Brak jest podstaw do przyjęcia iż poprzednicy prawni wnioskodawcy posiadali uprawnienia do korzystania z nieruchomości znajdujące źródło w decyzji administracyjnej, umowie bądź orzeczeniu sądu.

Sąd zauważył, iż do dnia 1 października 1990 roku faktyczne władztwo przedsiębiorstwa energetycznego nad gruntem Skarbu Państwa mogło przybrać formę dzierżenia. Okres posiadania samoistnego służebności przez przedsiębiorstwo energetyczne może być liczony dopiero od dnia 1 lutego 1989 roku, tj. od daty nowelizacji art. 128 k.c. Do tej daty bowiem przedsiębiorstwo państwowe, a takim był poprzednik prawny wnioskodawcy, sprawowało jedynie zarząd mieniem ogólnonarodowym, co czyniło w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Skoro więc poprzednik prawny wnioskodawcy, jako przedsiębiorstwo państwowe uzyskał przymiot samoistnego posiadacza służebności dopiero z dniem 1 lutego 1989 roku, to okresu sprzed tej daty nie można brać pod uwagę licząc bieg terminu zasiedzenia. Do dnia 1 lutego 1989 roku poprzednik prawny wnioskodawcy, jako przedsiębiorstwo państwowe sprawował jedynie zarząd mieniem ogólnonarodowym, co czynił w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa.

W ocenie Sądu Rejonowego taki stan faktyczny oznacza, iż mamy w tym przypadku do czynienia z dzierżeniem w rozumieniu art. 338 k.c., czyli posiadaniem zależnym, nie zaś samoistnym. Dopiero więc po 1 lutego 1989 roku poprzednik prawny wnioskodawcy korzystał z nieruchomości stanowiących obecnie własność uczestników w zakresie odpowiadającym służebności gruntowej we własnym imieniu i na własną rzecz. Dotyczy to zarówno nieruchomości stanowiących własność osób fizycznych, jak i Skarbu Państwa. Do 1 lutego 1989 roku przedsiębiorstwo państwo nie mogło być samodzielny podmiotem obrotu prawnego, zatem nie mogło być posiadaczem samoistnym, tj. wykonywać prawa na nieruchomościach na swoją rzecz i w swoim imieniu niezależnie od tego, kto był właścicielem nieruchomości. Dopiero od tej więc daty może biec termin do zasiedzenia służebności dla wnioskodawcy, czy jego poprzedników prawnych, jako następców przedsiębiorstwa państwowego.

Sąd I instancji zaznaczył, iż analiza materiału dowodowego prowadzi do wniosku o braku podstaw do przyjęcia, że budowa urządzeń elektroenergetycznych odbyła się w trybie zapewniającym przedsiębiorstwu przesyłowemu (wówczas Zakładom (...)) prawa do korzystania z gruntu zajętego pod budowę dla potrzeb właściwej eksploatacji wybudowanych urządzeń i to uprawnienia skutecznego wobec każdorazowego właściciela nieruchomości. Samo

zaś twierdzenie wnioskodawczynie, że budowa i modernizacja urządzeń elektroenergetycznych przeprowadzana była zgodnie z obowiązującymi wówczas w tym zakresie normami prawnymi i przy zachowaniu wymogów, bez dowiedzenia tego faktu, w okolicznościach sprawy, nie mógł stanowić dostatecznego argumentu za słusnością twierdzeń wnioskodawczynie, co do przymiotu dobrej wiary.

Wobec powyższego Sąd uznał, że w przedmiotowej sprawie wnioskodawca nie wykazał, aby jej poprzednicy prawni pozostawali w dacie 1 października 1990 roku w usprawiedliwionym okolicznościami przekonaniu co do przysługującego im uprawnienia do korzystania z nieruchomości Skarbu Państwa na zasadzie służebności, a zatem, by korzystali z nieruchomości pozostając w dobrej wierze.

Ponadto Sąd uznał, że uczestnik W. W. (1) wykazał, iż w niniejszej sprawie doszło do przerywania biegu zasiedzenia służebności z uwagi na fakt, że w 1993 roku została zawarta pomiędzy nim, a poprzednikiem prawnym wnioskodawcy umowa regulująca na okres 10 lat obejmujący lata od 1993 do 2003 roku prawa przedsiębiorcy do korzystania z nieruchomości stanowiącej własność uczestnika w zakresie niezbędnym do prawidłowej eksploatacji urządzeń przesyłowych. Wypłata wynagrodzenia z tytułu korzystania z nieruchomości świadczy o braku cechy samoistności w zakresie ewentualnego posiadania służebności. Przeciwnie twierdzenie wnioskodawcy, przypisujące inne znaczenie wypłaconego świadczenia, nie znajduje uzasadnienia w świetle zeznań uczestnika postępowania W. W. (1), a także załączonego do akt rachunku, z którego m.in. wynika, iż wypłacone świadczenie stanowi odszkodowanie „z tytułu ograniczenia prawa własności”.

Zdaniem Sądu Rejonowego skoro wnioskodawczynie i jej poprzednikom prawnym przy wykonywaniu czynności odpowiadających prawu służebności przesyłu na nieruchomości uczestnika dobrej wiary przypisać nie można, to brak jest podstaw do ustalenia, iż mogło dojść do nabycia służebności przez zasiedzenie, bowiem trzydziestoletni termin wykonywania służebności przez wnioskodawcę i jego poprzedników prawnych pozostających w złej wierze, jeszcze nie upłynął.

Orzeczenie o kosztach postępowania Sąd oparł o treść art. 520 § 3 k.p.c.

Apelacje od powyższego postanowienia wywiedli wnioskodawca oraz uczestnik (...) S.A. w P..

Wnioskodawca w wywiedzionej apelacji zaskarżył postanowienie w całości i wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez:

a) ustalenie, że wnioskodawca (...) Sp. z o. o. w P. nabył z dniem 31 grudnia 2011 roku przez zasiedzenie ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności przesyłu, polegającej na nieodpłatnym korzystaniu (w szczególności eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień uniemożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń, swobodnego wstępu do nich w celu wykonywania prac przyłączeniowych oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonywania przedmiotowych prac, a także na dystrybucji energii elektrycznej oraz na obowiązku powstrzymania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej od wznoszenia budowli i upraw pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami) z 558 m² nieruchomości uczestnika postępowania W. W. (1), stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości G., gmina G., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Gryficach V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...), w części na której posadowiona jest linia napowietrzna SN 15 kV nr 53 wraz z konstrukcją wsporczą (2 słupy) - pas gruntu o długości 155 metrów bieżących i szerokości 3,6 m;

b) ustalenie, że poprzednik prawny (...) Sp. z o. o. w (...) S.A. w P. nabył z dniem 31 grudnia 2002 roku przez zasiedzenie ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu, polegającej na nieodpłatnym korzystaniu (w szczególności eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień uniemożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń,

swobodnego wstępu do nich w celu wykonywania prac przyłączeniowych oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonywania przedmiotowych prac, a także na dystrybucji energii elektrycznej oraz na obowiązku powstrzymania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej od wznoszenia budowli i upraw pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami) z 558 m² nieruchomości uczestnika postępowania W. W. (1), stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości G., gmina G., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Gryficach V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...), w części na której posadowiona jest linia napowietrzna SN 15 kV nr 26 wraz z konstrukcją wsporczą (2 słupy) - pas gruntu o długości 155 metrów bieżących i szerokości 3,6 m;

c) ustalenie, że wnioskodawca (...) Sp. z o. o. w P. nabył z dniem 31 grudnia 2007 roku przez zasiedzenie ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu, polegającej na nieodpłatnym korzystaniu (w szczególności eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymianie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień uniemożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń, swobodnego wstępu do nich w celu wykonywania prac przyłączeniowych oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonywania przedmiotowych prac, a także na dystrybucji energii elektrycznej oraz na obowiązku powstrzymania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej od wznoszenia budowli i upraw pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami) z 489,6 m² nieruchomości uczestnika postępowania W. W. (1), stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości G., gmina G., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Gryficach V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...), w części na której posadowiona jest linia napowietrzna SN 15 kV nr 41 wraz z konstrukcją wsporczą (2 słupy) - pas gruntu o długości 136 metrów bieżących i szerokości 3,6 m;

2) zasądzenie od uczestnika postępowania W. W. (1) na rzecz wnioskodawczyni (...) Sp. z o.o. w P. kosztów niniejszego postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje, ewentualnie

3) uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi 1 instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych.

Skarżący zarzucił Sądowi pierwszej instancji:

I. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 176 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie wynikające z wadliwej wykładni, co w dalszej konsekwencji skutkowało przyjęciem, iż w niniejszej sprawie nie doszło do przeniesienia posiadania służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu oraz służebności przesyłu ze Skarbu Państwa na rzecz przedsiębiorstwa państwowego będącego poprzednikiem prawnym wnioskodawczyni, podczas gdy okoliczność ta znajduje potwierdzenie w materiale dowodowym zgromadzonym w niniejszej sprawie, w szczególności w dokumentacji wykazującej następstwo prawne dokonujące się w poszczególnych latach po stronie wnioskodawczyni,

b) art. 352 § 1 k.c. w zw. z art. 305¹ k.c. oraz w zw. z art. 172 k.c. i art. 292 k.c. poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji ustalenie, iż w niniejszej sprawie nie zostały spełnione przesłanki zasiedzenia służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu oraz służebności przesyłu, albowiem nie upłynął jeszcze trzydziestoletni okres wykonywania służebności przez wnioskodawczynię i jego poprzedników prawnych wymagany do nabycia służebności przez zasiedzenie, podczas gdy całość materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie przemawia za uznaniem, iż w stosunku do działki o numerze ewidencyjnym (...) nastąpiło zasiedzenie takowej służebności w złej wierze;

II. naruszenie przepisów prawa procesowego mających istotny wpływ na rozpoznanie niniejszej sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie dyrektywy zasady swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w

szczególności poprzez przyjęcie, że wnioskodawczyni nie wykazała, aby w niniejszej sprawie doszło do przeniesienia posiadania służebności przez Skarb Państwa na jej rzecz.

W uzasadnieniu apelujący podniósł, iż uczestnik postępowania W. W. (1) od 25 maja 1981 roku jest właścicielem przedmiotowej nieruchomości, która to została mu przekazana przez rodziców, którzy byli natomiast jej właścicielami od 1959 roku. Dodał, iż urządzenia infrastruktury elektroenergetycznej, znajdujące się na działce nr (...) należącej obecnie do tego uczestnika, otrzymały swój ostateczny kształt w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Według skarżącego, początkowy termin biegu okresu niezbędnego do zasiedzenia służebności liczyć należy od chwil rozpoczęcia przez jej poprzedników prawnych korzystania z przedmiotowych urządzeń w sposób odpowiadający służebności przesyłu, a mianowicie:

- a) w części, na której znajduje się linia 15 kV nr 26 - od dnia 31 grudnia 1972 roku,
- b) w części, na której znajduje się linia 15 kV nr 41 - od dnia 31 grudnia 1977 roku,
- c) w części, na której znajduje się linia 15 kV nr 53 - od dnia 31 grudnia 1981 roku,

Apelujący nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu I instancji, iż o samoistnym posiadaniu przez wnioskodawczynię i jego poprzedników prawnych służebności przesyłu na nieruchomości uczestnika ad. 1 można mówić dopiero od dnia 1 lutego 1989 roku i od tej daty można liczyć początek biegu terminu uprawniającego do nabycia przez wnioskodawczynię służebności przez zasiedzenie. Zwrócił uwagę, iż wedle tezy wyroku z dnia 9 grudnia 2009 r. (IV CSK 291/09), przedsiębiorstwa państwowego nie można uznać w okresie do 1 lutego 1989 r. za samoistnego posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej. Oznacza to, że niedopuszczalne jest zaliczanie posiadania przez przedsiębiorstwo państwowe wykonywanego przed tą datą do okresu potrzebnego do nabycia służebności przez zasiedzenie przez następcę prawnego tego przedsiębiorstwa. Skarżący nadmienił, iż teza ta winna być jednak odczytywana w nawiązaniu do poglądów prawnych wyrażonych przez Sąd Najwyższy we wcześniejszych orzeczeniach podejmowanych na gruncie tożsamego zagadnienia prawnego. Apelujący przyjął zatem, iż niemożność doliczenia przez przedsiębiorstwo energetyczne do okresu posiadania służebności przesyłu okresu sprzed dnia 1 lutego 1989 roku zachodzi tylko wówczas, gdy przed tą datą nieruchomość obciążona stanowiła własność Skarbu Państwa.

Skarżący stwierdził, iż o ile samą koncepcję utożsamienia momentu początkowego terminu biegu zasiedzenia z momentem rozdzielenia osoby posiadacza służebności oraz osoby właściciela nieruchomości obciążonej należy uznać za słuszną, o tyle łączenie tych zdarzeń na gruncie niniejszej sprawy w stosunku do działki nr (...) z datą 1 lutego 1989 roku jest zupełnie pozbawione racji. Podkreślił, iż nabycie przez osoby fizyczne od Skarbu Państwa prawa własności nieruchomości, na której są posadowione urządzenia przesyłowe należące do wnioskodawczyni nastąpiło w 1959 roku i to właśnie w tej dacie nastąpiło rozdzielenie właściciela nieruchomości i właściciela urządzeń przesyłowych (posiadacza służebności). Zdaniem apelującego Sąd I instancji bezpodstawnie przyjął, iż początek biegu terminu uprawniającego do nabycia służebności przez zasiedzenie liczyć można dopiero od dnia 1 lutego 1989 roku, co implikowało z kolei nieprawidłowe przyjęcie, że w niniejszej sprawie nie upłynął trzydziestoletni okres wykonywania służebności przez wnioskodawcę i jego poprzedników prawnych wymagany do nabycia służebności przez zasiedzenie w złej wierze. Skarżący dodała, iż całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie przemawia za uznaniem, iż nastąpiło zasiedzenie takowej służebności w dobrej wierze. Wbrew bowiem ustaleniom poczynionym w zaskarżonym postanowieniu spełniona została przesłanka dotycząca upływu wymaganego okresu czasu.

Apelujący wskazał, iż nie neguje tego, że zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą przedsiębiorstwa państwowe w okresie obowiązywania zasady jednolitości własności państwowej nie mogły wykonywać posiadania w zakresie odpowiadającym treści służebności dla siebie i we własnym imieniu, czyniąc to - jako podmiot sprawujący zarząd mieniem państwowym - jedynie na rzecz i w imieniu Skarbu Państwa. Okoliczność ta jednakże nie wyklucza w żadnej mierze możliwości zastosowania art. 176 k.c., pozwalającego na zaliczenie przez obecnego posiadacza do czasu, przez który sam posiada, czasu posiadania swojego poprzednika - w tym wypadku Skarbu Państwa. Skarżący zwrócił przy tym uwagę na fakt, że ewentualna przeszkoda do doliczenia okresu posiadania przed dniem 1 lutego 1989 roku

mogłaby nastąpić wtedy gdyby grunt, na którym miałyby dojść do zasiedzenia należał również do Skarbu Państwa - i tylko takiej sytuacji dotyczy przywołane przez Sąd orzecznictwo. W przedmiotowej zaś sprawie właścicielami nieruchomości, na której posadowione są przedmiotowe urządzenia, tj. działki nr (...), były nieprzerwanie od 1959 roku osoby fizyczne.

Ponadto apelujący stwierdził, iż wbrew twierdzeniom Sądu Rejonowego, okoliczność przeniesienia posiadania służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu oraz służebności przesyłu ze Skarbu Państwa na rzecz przedsiębiorstwa państwowego, będącego poprzednikiem prawnym wnioskodawcy potwierdza materiał dowodowy niniejszej sprawy, w szczególności dokumentacja przedstawiająca następstwo prawne dokonujące się w poszczególnych latach po stronie wnioskodawczyni. Skarżący zauważył, iż w okresie poprzedzającym wprowadzenie do porządku prawnego służebności przesyłu możliwym było nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej, która w swej treści i funkcji odpowiadała nowo kreowanej służebności przesyłu. Nabyta przez przedsiębiorstwo służebność sprowadzała się bowiem do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie ściśle związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa.

Apelująca wskazała zatem, iż dla wykazania przeniesienia posiadania, które w pełni odpowiada tak istocie, jak i funkcji nowo kreowanej służebności przesyłu koniecznym było wykazanie, iż nastąpiło przeniesienie przez poprzednika prawnego wnioskodawczyni na jej rzecz prawa własności urządzenia przesyłowego jakim niewątpliwie pozostają napowietrzne linie elektroenergetyczne przebiegające przez nieruchomość uczestnika ad 1. W ocenie skarżącego sprostał on powyższemu obowiązkowi m.in. poprzez przedłożenie dokumentacji wykazującej następstwo prawne po stronie wnioskodawcy.

Apelujący uznał zatem, iż w przedmiotowym stanie faktycznym nie zachodzą żadne okoliczności wykluczające zastosowanie art. 176 k.c., a jakiegokolwiek odmienne stanowisko w tym zakresie pozbawione jest zasadności.

Dodał, iż należy zatem przyjąć, że brak jest podstaw do przyjęcia, iż nie wykazał przeniesienia posiadania, a twierdzenia w tym przedmiocie należy uznać za chybione. Nadmieniał, iż wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu postanowienia, czyni zadość wszelkim przesłankom niezbędnym do stwierdzenia nabycia ww. służebności poprzez zasiedzenie, a co do okresu posiadania - spełnia wymogi maksymalne (30 lat) przewidziane dla posiadaczy w złej wierze.

Odnosząc się natomiast do kwestii dotyczącej zawarcia porozumienia w 1993 roku i rzekomego przerwania biegu zasiedzenia, skarżący wskazał, iż niezrozumiałe i nieprzystające do stanu prawnego niniejszej sprawy pozostaje twierdzenie, iż ww. dokument miałyby dowodzić braku posiadania samoistnego służebności, gdyż była ona w okresie wskazanym przez Sąd wykonywana bezpośrednio przez poprzedników prawnych. Dodał, iż niewątpliwie ani on, ani żaden z jego poprzedników nie był wówczas posiadaczem samoistnym którejs z działek, jednak przecież to nie zasiedzenie nieruchomości, lecz zasiedzenie służebności pozostaje przedmiotem postępowania.

Wskazane porozumienie nie stanowi również dowodu przerwania biegu zasiedzenia, gdyż wynika z niego wprost, że wynagrodzenie dotyczyło jedynie rekompensaty za zniszczone plony i uprawy, nie zaś wynagrodzenia związanego z regulacją prawa przedsiębiorcy do nieruchomości.

Wobec powyższego apelujący uznał, iż zaskarżone orzeczenie narusza wskazane przepisy prawa materialnego, a także przywołany przepis proceduralny, co niewątpliwie miało istotny wpływ na wynik niniejszego postępowania i świadczy o wadliwości zaskarżonego orzeczenia, przesądzając o jego nieprawidłowości.

(...) S.A. w P. w swojej apelacji zawarł żądania, zarzuty i argumentację identyczne jak w przypadku apelacji wnioskodawcy

W odpowiedzi na apelację, uczestnik W. W. (1) wniósł o ich oddalenie oraz zasądzenie od wnioskodawcy oraz uczestnika (...) S.A. w P. na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

Apelacje, mimo częściowo błędnego stanowiska Sądu pierwszej instancji, okazały się bezzasadne i jako takie podlegały oddaleniu.

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca domagał się stwierdzenia nabycia przez zasiedzenie częściowo przez siebie, a częściowo przez swego poprzednika prawnego, trzech służebności gruntowych w treści odpowiadających służebności przesyłu, w odniesieniu do trzech linii energetycznych przebiegających przez nieruchomości uczestnika W. W. (1).

Sąd Rejonowy nieprawidłowo przyjął, że początek biegu zasiedzenia w przypadku każdej z tych służebności, to jest początek terminu posiadania służebności, winien być ustalony na dzień 1 października 1990 roku.

W zakresie tej kwestii na wstępie zważenia wymaga, iż choć przepisy art. 305¹ – 305⁴ k.c., którymi wprowadzony został nowy rodzaj służebności, określanej jako służebność przesyłu, obowiązują dopiero od dnia 3 sierpnia 2008 roku (dzień wejścia w życie ustawy nowelizującej z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw), zaś w rozpoznawanej sprawie wnioskodawca domagał się stwierdzenia, że nabyto przez zasiedzenie dwie z trzech żądanych służebności przed dniem wejścia w życie powyższej regulacji, to jednak mając na uwadze dotychczasowe, ugruntowane już orzecznictwo Sądu Najwyższego, przyjąć należało, iż przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego, przy czym okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (vide: uchwały SN z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 oraz uchwała SN z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13). Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela powyższy pogląd.

Przyjmując, zatem co do zasady możliwość zasiedzenia tego rodzaju służebności przez wnioskodawcę lub jego poprzedników prawnych, należy dalej zauważyć, iż zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Oznacza to, iż do zasiedzenia służebności odpowiednie zastosowanie mają przepisy art. 172 – 173 i 175 – 176 k.c. W myśl zaś art. 172 § 1 k.c., posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie), a po upływie lat trzydziestu, jeżeli jest posiadaczem w złej wierze (art. 172 § 2 k.c.). Natomiast stosownie do dyspozycji art. 176 § 1 k.c., jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści.

W świetle powyższego, przesłankami zasiedzenia służebności gruntowej są posiadanie służebności polegające na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu oraz upływ oznaczonego w ustawie czasu, czyli 20 lub 30 lat, w zależności od tego, czy posiadacz służebności był w dobrej, czy w złej wierze. Co niezwykle istotne, ocena tego ostatniego charakteru posiadania winna być dokonywana na moment objęcia służebności w posiadanie (por: postanowienie SN z dnia 3 października 2014 r., V CSK 579/13) i późniejsze zmiany okoliczności w tym zakresie pozostają całkowicie bez znaczenia.

Stwierdzenie w którym momencie poprzednik prawny przedsiębiorstwa energetycznego objął w posiadanie służebność winna być dokonywana przy uwzględnieniu regulacji wynikającej z brzmienia przepisu art. 128 k.c., obowiązującego do chwili wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11), tj. do dnia 31 stycznia 1989 roku. Przepis ten przewidywał bowiem, że własność państwowa przysługuje niepodzielnie państwu, a państwowe osoby prawne, w granicach swej zdolności prawnej, wykonują w imieniu własnym względem zarządzanych przez nie części mienia ogólnonarodowego uprawnienia płynące z własności

państwowej. W orzecznictwie przyjmuje się, że również korzystanie ze służebności gruntowych przez przedsiębiorstwo państwowe następowało zatem na rzecz Skarbu Państwa (por. postanowienia SN z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08 oraz z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08). W związku z powyższym, do dnia 31 stycznia 1989 roku nie mogło dojść do posiadania i zasiedzenia służebności gruntowej przesyłu, wówczas, gdy Skarb Państwa był jednocześnie posiadaczem służebności gruntowej przesyłu jak i właścicielem nieruchomości obciążonej taką służebnością (tak SN m.in. w postanowieniach: z dnia 6 września 2013 r., V CSK 440/12; z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 672/12; z dnia 9 lutego 2012 r., III CZP 93/11.; z dnia 14 października 2011 r., III CSK 251/10; z dnia 11 lutego 2011 r., I CSK 247/10; a także w uchwale z dnia 26 października 2007 r., III CZP 30/07).

W rozpoznawanej sprawie nieruchomość obciążona przestała stanowić własność Skarbu Państwa już w 1959 roku. Początek, przeto biegu zasiedzenia przedmiotowych służebności nastąpił każdorazowo w chwili rozpoczęcia korzystania przez poprzedników prawnych wnioskodawcy z każdej z linii.

W okolicznościach sprawy Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, co nie było zresztą kwestionowanym przez uczestnika W. W. (1), że rozpoczęcie korzystania z linii nr 26 miało miejsce w roku 1972, linii nr 41 w roku 1997 i wreszcie linii nr 53 w roku 1981.

Koniec tych lat, przy uwzględnieniu niemożności ustalenia precyzyjnych dat ww. zdarzeń, przyjmować, więc należało jako początek w przypadku każdej z tych linii korzystania z nieruchomości tego uczestnika, w zakresie spornej służebności gruntowej.

Uzasadnionym jest przy tym przyjęcie, że wnioskodawca udowodnił przeniesienie posiadania służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu ze Skarbu Państwa na jego rzecz poprzednika prawnego w dniu 1 lutego 1989 roku i przy dalszych przekształceniach własnościowych. Doszło więc w tym przypadku do przeniesienia posiadania w rozumieniu art. 176 k.c. Przeniesienie posiadania służebności następuje, bowiem skutek zmiany właściciela urządzeń przesyłowych, a kwestie związane z następstwem prawnym zostały udowodnione przez wnioskodawcę, co wynika z dowodów z dokumentów zgromadzonych w toku postępowania.

Analiza uzasadnienia Sądu Rejonowego w zakresie aktualnie omawianej kwestii wskazuje, że Sąd z powołaniem się na konstytucyjną zasadę ochrony własności myli kwestię złej wiary, z kwestią możliwości posiadania służebności, przyjmując de facto, że brak dobrej wiary wykluczało posiadanie służebności, co jest oczywiście nieuzasadnione. Co więcej Sąd ten nie uznał za stosowne rozróżnienia w tym przedmiocie sytuacji, w zależności od chwili utraty przez nieruchomość obciążoną statusu nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa i dalsze wywody Sądu zdają się odnosić się do przypadku, gdy potencjalna nieruchomość obciążona stanowiła w dniu 31 stycznia 1989 roku własność Skarbu Państwa, co począwszy od 1959 roku nie ma miejsca w rozpoznawanej sprawie.

W rozpoznawanej sprawie posiadanie wszystkich przedmiotowych służebności kwalifikować należało, jako odbywające się w złej wierze.

W zakresie oceny, czy posiadanie to w chwili jego rozpoczęcia może być potraktowane jako wykonywane w dobrej wierze w orzecznictwie słusznie przyjmuje się, że dobrej wiary zasiadającego posiadacza nie wyłącza wiedza o prawie własności przysługującym osobie trzeciej. Występuje ona wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa (por: wyrok SN z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12 i postanowienie SN z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 472/13). Przy rozstrzygnięciu o istnieniu dobrej lub złej wiary uwzględniać należy unormowanie art. 7 kc. Stosownie do niego istnienie dobrej wiary objęte jest domniemaniem usuwalnym, co oznacza że sąd orzekający oceniając stan świadomości posiadacza w chwili objęcia rzeczy w posiadanie i dokonując swobodnej oceny dowodów wychodzi z założenia istnienia dobrej wiary; bez dowodu przyjmuje istnienie dobrej wiary. Domniemanie jest wiążące dla sądu orzekającego (art. 234 kpc) aż do czasu, gdy strona związana ciężarem dowodu udowodni złą wiarę. Nie oznacza to jednak, że Sąd orzekający jest zwolniony od oceny przesłanek i faktów, na które powołują się wnioskodawca i uczestnicy i zawsze ma obowiązek przyjąć istnienie dobrej wiary bądź złej wiary stosownie do twierdzeń uczestników, nawet przy braku aktywności uczestników postępowania. Przy kwalifikacji charakteru posiadania służebności przesyłu

co do zasady surowsze kryteria należy stosować w przypadku gdy nieruchomość obciążona w chwili rozpoczęcia tego posiadania nie miała charakteru państwowej (nie stanowiła własności Skarbu Państwa), gdzie przy ingerencji przez przedsiębiorstwo przesyłowe w konstytucyjnie chronione cudze prawo własności, należało oczekiwać większego miernika staranności.

W rozpoznawanej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, że przedsiębiorstwo energetyczne ingerowało w każdym z trzech przypadków we własność uczestnika W. W. (1) i jego poprzedników prawnych w zakresie odpowiadającym służebności gruntowej w okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie, że nie narusza ono prawa właściciela nieruchomości.

Co istotne okoliczność istnienia złej wiary w tym przedmiocie była w sprawie całkowicie bezsporna i wnioskodawca domagał się stwierdzenia zasiedzenia każdej z przedmiotowych służebności w złej wierze, każdorazowo przyjmując, że ich nabycie nastąpiło po upływie 30 - letniego okresu posiadania, to jest odpowiednio z dniem 31 grudnia 2002 roku, 31 grudnia 2007 roku i 31 grudnia 2011 roku. Żądanie takiej treści zostało powielone w obu apelacjach.

Reasumując przyjęć należało, że nabycie przez zasiedzenie spornych służebności mogłoby nastąpić:

- co do linii nr 26 w dniu 31 grudnia 2002 roku,

- co do linii nr 41 w dniu 31 grudnia 2007 roku i wreszcie

- co do linii nr 53 w dniu 31 grudnia 2011 roku.

Bieg terminu zasiedzenia został jednak w okolicznościach sprawy przerwany w roku 1993, w drodze zawarcia przez poprzednika prawnego wnioskodawcy z uczestnikiem W. W. (1) porozumienia, regulującego zasady korzystania przez te przedsiębiorstwo z nieruchomości działka nr (...), w zakresie wszystkich trzech linii energetycznych – nr 26, 41 i 53, na co słusznie wskazywał tenże uczestnik.

Wnioskodawca i drugi z uczestników wywodzili natomiast, że porozumienie to i wypłacona w jego wykonaniu W. W. (1) kwota stanowiły wyłącznie odszkodowanie za zniszczone na tej nieruchomości plony.

To ostatnie stanowisko jest nieuzasadnione i nie znajduje podstawy w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, tak w zakresie dowodów z dokumentów, jak i dowodów z zeznań świadków zawnioskowanych przez wnioskodawcę oraz zeznań uczestnika W. W. (1).

Zasadniczym dokumentem jest tu protokół sporządzony w czerwcu 1993 roku, podpisany przez przedstawicieli przedsiębiorstwa (...), określony we wstępie jako sporządzony w sprawie ustalenia danych do szacunku strat ponoszonych przez tego ostatniego w wyniku istniejących trzech linii wysokiego napięcia, między innymi na działce nr (...) oraz przewidywanych strat w wyniku posadowienia 2 nowych słupów dla linii 15 kV na trasie G. – P.. W treści protokołu stwierdzono, że na nieruchomościach uczestnika w latach poprzednich wybudowano trzy linie energetyczne 15 kV i jedną 110 kV, powierzchnia wyłączona z uprawy wynosi 336 m. kw. i za lata poprzednie ten ostatni nie otrzymał odszkodowania. Jako podstawę obliczenia odszkodowania wskazano art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości. Na koniec wskazano, że w wyniku budowy nowoprojektowanej linii 15 kV G. – P. dojdzie do wyłączenia z produkcji rolnej dalszej części nieruchomości – o powierzchni 44 m. kw., za co zostanie odrębnie wyliczone odszkodowanie.

Z notatki, pochodzącej z czerwca 1993 roku, podpisanej przez Kierownika (...) Rejonu Energetycznego G. wynika, że odszkodowanie o którym mowa w protokole będzie naliczane za okres 10 letni 1993 – 2003 i zostanie wypłacone do końca czerwca – połowa lipca.

W konsekwencji uczestnik W. W. (1) w lipcu 1993 roku podpisał przygotowany dlań przez przedsiębiorstwo energetyczne rachunek na kwotę 24.516.300 zł, określony jako rachunek za szkody powstałe w czasie budowy linii wysokiego napięcia G. – P., w treści którego zrzekł się w zamian za wypłatę tej kwoty roszczeń w stosunku do tego

przedsiębiorstwa z tytułu szkód w uprawach i plonach/z tytułu ograniczenia prawa własności w związku z robotami przy budowie linii na okres 10 lat.

Z uwagi na to, że w kolejnym piśmie przedłożonego przez uczestnika W. W. (1) (z dnia 29 czerwca 1993 roku, karta 452) wynikało, że w tym samym czasie toczyło się postępowanie administracyjne w toku którego wydano decyzję z dnia 9 czerwca 1993 roku, (...).UR. (...), Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z dokumentów zawartych w aktach postępowania administracyjnego, w toku którego doszło do wydania tej decyzji.

Decyzją tą Kierownik Urzędu Rejonowego w G. udzielił Zakładowi (...) pozwolenia na budowę linii energetycznej 15 kV G. - P.. Jednocześnie wskazano, iż inwestycję należy realizować zgodnie z zatwierdzonym planem realizacyjnym oraz spełnić wymogi organów i jednostek uzgadniających. Ustalono, że wszelkie szkody powstałe w czasie robót budowlanych pokrywa inwestor, a po zakończeniu robót grunty należy doprowadzić do stanu pierwotnego. Z treści tej decyzji nie wynika, jaki nr posiada objęta nią linia energetyczna. Kwestia ta została jednak wyjaśniona w drodze zeznań świadka Z. B. i zeznań uczestnika W. W. (1).

Ten pierwszy podał, że linia G. - P. była budowana w latach 1994 – 1995 i nosi nr 640. Dalej wskazał, że okazane mu ww. dokumenty dotyczą tej właśnie linii.

Z kolei będąc przesłuchiwanym w postępowaniu apelacyjnym uczestnik zeznał, że uzgodnił w 1993 roku z przedsiębiorstwem energetycznym odszkodowanie za przebieg linii energetycznych. Podał, że sporządzony wówczas protokół był związany z nową inwestycją w postaci budowy między innymi na jego gruntach linii nr 640, w zakresie czego uprzednio zwrócono się do niego z prośbą o zgodę na przeprowadzenie linii. Dodał, że wyraził na to zgodę pod warunkiem jednoczesnego wypłacenia mu odszkodowanie za szkody w uprawach i korzystanie z gruntu w zakresie trzech dotychczas istniejących linii przebiegających przez przedmiotową działkę nr (...) i w efekcie protokołów został sporządzony w odniesieniu do trzech istniejących linii i nowobudowanej. Wedle uczestnika porozumienie to regulowało korzystanie przez przedsiębiorstwo energetyczne z jego ww. nieruchomości przez okres 10 lat (1993 – 2003).

Istotnych okoliczności w tym przedmiocie nie zawierały natomiast zeznania świadka R. Ż., złożone przezeń w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, gdzie stwierdził, że nie przypomina sobie, aby widział taki protokół. Sąd Okręgowy pominął dowód z uzupełniających zeznań tego świadka w postępowaniu apelacyjnym, w trybie art. 242 k.p.c., ze względu na zaistnienie w tym przedmiocie przeszkody o nieokreślonym czasie trwania, w postaci poważnego zachorowania świadka, która to okoliczność nie była kwestionowana przez żadnego z uczestników postępowania.

Należy jeszcze zwrócić uwagę, że na karcie 450 znajduje się wyliczenie w wyniku którego powstała ww. kwota 24.516.330 zł, obliczona przy uwzględnieniu powierzchni 0,380 ha, która stanowi sumę ww. powierzchni 336 m. kw. i 44 m. kw.

Zestawiając to z treścią ww. protokołu i rachunku uznać trzeba, że nawet gdyby przyjąć, że pierwotną podstawą do ich sporządzenia stanowił obowiązek nałożony na inwestora w decyzji z dnia 9 czerwca 1993 roku, o pozwoleniu na budowę linii energetycznej nr 640, to finalnie uregulowane w nich zostało także korzystanie przez przedsiębiorstwo energetyczne z istniejących już wówczas trzech linii 15 kV nr 26, 41 i 53. Sąd Okręgowy uznał tu za wiarygodne zeznania uczestnika W. W. (1).

Dodatkowym argumentem przemawiającym za taką właśnie wykładnią ww. czynności prawnej, oprócz tych zeznań jest także treść zapisku pod zgodą wyrażoną przez ww. na wejście przez przedsiębiorstwo wykonawcze na grunty, m. in. działka nr (...), w celu wybudowania nowej linii energetycznej (nr 640), gdzie wskazano, że odszkodowanie za zniszczone plony i rekompensata za wyłączony teren z produkcji i utrudnienia przy pracy dotyczą linii również istniejących, opatrzonych datą 31 marca 1993 roku i podpisem ww. Dokument ten zawarty jest w teczce zatytułowanej „Wykaz właścicieli gruntów pod trasą linii na terenie miasta i gminy G. /aktualizacja/”, załączonej do akt przedmiotowego postępowania administracyjnego.

W okolicznościach sprawy należy przyjąć, że ww. czynność prawna objęta ww. dokumentami, w tym przedmiotowym protokołem, nie była związana, w zakresie trzech przedmiotowych linii energetycznych, z żadną procedurą częściowego wywłaszczenia nieruchomości, uregulowaną w art. 70 i następnych ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, a jedynie, jak już powyżej wskazano, stanowiła dodatkowe uzgodnienie jej stron przy sposobności procesu budowlanego dotyczącego nowej linii energetycznej nr 640.

Dla przyjęcia zapatrywania przeciwnego wystarczającym nie może być samo tylko powołanie w protokole uzgodnień, jako podstawy wyliczenia świadczenia należnego właścicielowi nieruchomości normy prawnej zawartej w art. 58 ust. 2 tej ustawy. Art. ten w ust. 1 głosi, że odszkodowanie za ograniczenie prawa własności powinno odpowiadać procentowemu zmniejszeniu się wartości nieruchomości. Wartość nieruchomości ustala się według zasad określonych w art. 56. Wedle natomiast ust. 2 jeżeli ograniczenie prawa własności nie powoduje zmniejszenia wartości nieruchomości, a jedynie utratę pożytków, odszkodowanie nie powinno przekraczać 10-krotnej rocznej wartości utraconych pożytków. Owa 10 – krotność rocznej wartości utraconych pożytków nie jest tu w żaden sposób uzależniona od okresu ograniczenia prawa własności, które w przypadku takiego częściowego wywłaszczenia nieruchomości ma charakter bezterminowy i stanowi jedynie górną granicę należnego z tego tytułu odszkodowania.

Samo tylko wskazanie takiej podstawy prawnej i posłużenie się określoną w niej formułą, przy jednoczesnym postanowieniu, wprost wyrażonym w treści opisanych powyżej rachunku i notatki, podpisanej przez Kierownika (...) Rejonu Energetycznego G., że wypłacone świadczenie odpowiada ograniczeniu prawa W. W. (1) do korzystania z części jego nieruchomości przez okres 10 lat, nie pozwala na przyjęcie, że doszło do częściowego wywłaszczenia nieruchomości.

Podsumowując Sąd Okręgowy przyjął, że pomiędzy stronami w czerwcu 1993 roku zdziałana została czynność prawna, na mocy której przedsiębiorstwo energetyczne uzyskało czasowe prawo, podobne do dzierżawy, używania części nieruchomości W. W. (1), między innymi stanowiącej działkę nr (...), zajętej pod przedmiotową infrastrukturę energetyczną, składającą się także z linii energetycznych nr 26, nr 41 i nr 53.

Podkreślenia wymaga, że gdyby przyjąć pogląd przeciwny to jest, że doszło w rozpoznawanej sprawie do częściowego wywłaszczenia w trybie art. 70 i następnych ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, to wykluczonym byłoby co do zasady zasiedzenie spornych służebności gruntowych. Dobitnie wypowiedział się w tej kwestii Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 6 czerwca 2014 roku (III CZP 9/14).

Zważyć trzeba, że okres obowiązywania tego porozumienia pozostaje w okolicznościach rozpoznawanej sprawy bez znaczenia dla rozstrzygnięcia, gdyż nawet gdyby przyjąć, że obowiązywało ono tylko jeden dzień, to jego skutkiem byłoby przerwanie wcześniej biegnącego terminu zasiedzenia każdej ze służebności.

Przypomnieć należy, że warunkiem nabycia prawa do nieruchomości przez zasiedzenie, w tym prawa służebności gruntowej, jest posiadanie takiej służebności w sposób nieprzerwany przez 20 lub 30 lat (art. 172 § 1 i 2 k.c.).

Wobec tego, że przerwa w posiadaniu była tu wywołana uregulowaniem władztwa nad gruntem uczestnika w drodze czynności prawnej zdziałanej przezeń z poprzednikiem prawnym wnioskodawcy, nie sposób uznać, że może być ona kwalifikowana jako istnienie przemijającej przeszkody w posiadaniu służebności, w rozumieniu art. 340 zdanie drugie k.c.

Po ww. przerwie - wygaśnięciu porozumienia, wnioskodawca i jego poprzednicy prawni mogliby co najwyżej ponownie rozpocząć posiadanie takich służebności gruntowych odpowiadających w treści służebności przesyłu.

W takiej jednak sytuacji, przy uwzględnieniu nadal koniecznej do przyjęcia złej wiary w owym posiadaniu, zasiedzenie mogłoby nastąpić najwcześniej w roku 2023.

W tym stanie rzeczy wniosek nie mógł być w żadnej części uwzględniony.

Reasumując Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c., w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., orzekł jak w punkcie I sentencji postanowienia.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., w zw. z art. 520 § 3 k.p.c., przy uwzględnieniu całkowitej sprzeczności interesów wnioskodawcy i (...) S.A. w P. oraz uczestnika W. W. (1) i oddaleniu apelacji tych pierwszych.